

“We mogen onze kinderen niet onderschatten!” Een kunstproject in een basisschool met mentaal gehandicapte kinderen

■ ■ ■ Een kunstproject in een school voor Buitengewoon Onderwijs

De Rozenkrans in Oostduinkerke is een school voor Buitengewoon Onderwijs. Via museumbezoek, kunstenaars op school, workshops door leerkrachten en specialisten doen kinderen een waaier aan nieuwe ervaringen en ontdekkingen op. We staan stil bij hoe de kinderen dit ervaren en beleven. Welke competenties worden er aangesproken tijdens dit project? Wat betekent het voor hun welbevinden en zelfvertrouwen?

■ ■ ■ De school en de populatie

‘De Rozenkrans’ is een kleinschalige basisschool voor buitengewoon onderwijs aan de Vlaamse westkust en telt een 70-tal leerlingen. Naast de gewone ‘leervakken’ wordt er veel aandacht besteed aan het welbevinden van de kinderen. Kinderen leren er niet alleen voor ‘later’. Ze mogen ook ‘nu’ gelukkig zijn en zo zelfstandig mogelijk functioneren thuis, op school en in de buurt.

De school biedt twee types BuBao aan:

- buitengewoon lager onderwijs type 1 voor kinderen van 6 tot 13 jaar (max. 15 jaar) met een licht mentale handicap
- buitengewoon kleuter- en lager onderwijs type 2 voor kinderen van 2,5 tot 13 jaar (max. 15 jaar) met een matig tot ernstig mentale handicap

De schoolpopulatie bestaat uit:

- 1 kleutergroep type 2
- 5 groepen ‘lager onderwijs’ type 2: ‘leerklassen’ en ‘gespecialiseerde’ groepen (een socialisatieklas, een structuurklas voor kinderen met autisme en een speelleerklas)
- 3 groepen ‘lager onderwijs’ type 1

Behoorlijk wat kinderen komen uit ‘achtergestelde’ gezinnen

■ ■ ■ Het kunstproject: doelen, voorbereiding en verloop

Vanuit hun thuissituatie komen de meeste kinderen zelden of nooit in contact met kunst. De school wil nu de deuren naar kunst openzetten voor de kinderen en hen er oog voor helpen krijgen. De

bedoeling is ook om kinderen te helpen bij de verkenning van hun ervaringen, gevoelens, indrukken en bij de vormgeving hiervan.

Iedereen (ook de therapeuten) doet mee aan het kunstproject. Tijdens een personeelsvergadering wordt het thema verkend. Enkele weken voor de start van het project is er een vormingsvoormiddag.

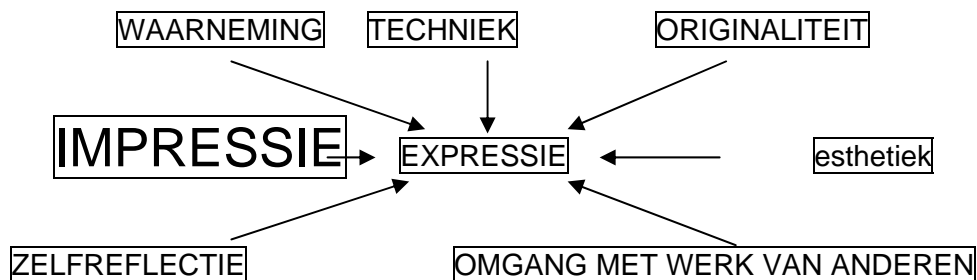
Al doende kwamen vooral twee thema's aan bod:

BOUWSTENEN VAN HET MUZISCH BEZIG ZIJN

Sterke impressies dagen uit tot sterke expressies of vormgeving. Toch lukt dat niet altijd even goed. Sommige kinderen blijven vaststeken in stereotypes. Er is meer diepgang of sterkere vormgeving mogelijk. Men kan hier ondersteuning bieden door kinderen in contact te brengen met een aantal 'bouwstenen' van het muzisch werken.

Kinderen die in staat zijn om het volgende te doen, beschikken over meer mogelijkheden om tot krachtige expressie te komen:

- goed waarnemen,
- technische vaardigheden en mogelijkheden inzetten,
- hun voorstellingsvermogen aanspreken en origineel uit de hoek komen,
- esthetische aspecten integreren,
- reflecteren over hun werk,
- omgaan met (kunst)werken van anderen.

MUZISCH REFLECTEREN

Voor alle kinderen, maar vooral voor kinderen met beperkte (talige) mogelijkheden, is het muzisch reflecteren op ervaringen en belevenissen een sterke invalshoek om beter greep te krijgen op wat in de omgeving en in zichzelf gebeurt.

- Beeld: kinderen laten tekenen, schilderen, boetsen...
- Bewegen: kinderen laten bewegen zoals...
- Drama: kinderen de houding en mimiek van ... laten imiteren
- Kinderen laten praten zoals... dat zou doen
- Muziek: kinderen laten kiezen welk muziekfragment past bij...
- Media: foto's maken geïnspireerd door...

Elk teamlid zoekt daarna informatie op en zet op papier wat hij / zij wil doen voor de eigen groep en voor het geheel. De teamleden spreken af wat ze samen gaan doen en wat in de eigen (kleine) groep. Uitgangspunt is dat iedereen op een eigen manier aan bod moet kunnen komen.

Het kunstproject duurt 3 weken. Naast 'speciale' activiteiten zijn er activiteiten die geïntegreerd worden in de gewone lessen taal, wiskunde, wereldoriëntatie ... Een aantal activiteiten wordt begeleid door teamleden met expertise rond bijv. fotografie, drama, beeld ... Verder komen enkele kunstenaars op bezoek: een schilder, een pottenbakker, djembéspelers... Er gaan ook enkele bezoeken aan musea door, m.n. aan het SMAK (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst - Gent) en aan het PMMK (Provinciaal Museum voor Moderne Kunst - Oostende).

Bij de meeste activiteiten worden de kinderen uitgedaagd om actief bezig te zijn, nieuwe ervaringen op te doen, te exploreren, te ontdekken, indrukken en gevoelens vorm te geven, te reflecteren op hoe ze aan de slag zijn geweest en op wat ze ervan terecht hebben gebracht ...

Op het einde van het project is er een afsluiting mét een tentoonstelling voor o.m. de ouders. Wegens de grote geografische spreiding van de leerlingen is dat de enige manier om – net voor het weekend – de ouders bij het project te betrekken.

■ ■ ■ Evaluatie van het kunstproject

Enkele uitspraken door teamleden:

"Zo'n project is echt heel geschikt voor onze kinderen!"
"Voor sommige kinderen (o.m. structuurzwakke kinderen) moesten we een 'veilig' traject uitwerken."
"Ik stond er versteld van hoeveel talent we in huis hebben: hoe enkele kinderen zich uitdrukten met krijt, hun gevoel voor ritme bij muziek en dans, hoe ze aan de slag gingen met fotografie en ict ..."
"Het enthousiasme bij kinderen was groot. Ook bij kinderen die anders weinig naar voren komen."
"Sommige kinderen die qua taal, rekenen ... laag scoren, blijken op muzisch en creatief vlak sterk uit de hoek te komen."
"Bij sommige teamleden ging een belletje rinkelen: er is meer mogelijk binnen het domein waarrond ik werk!"
"Kinderen die voelen: 'Ik heb dat gekund!'", starten een volgende activiteit met meer enthousiasme. Hun zelfvertrouwen kreeg een serieuze boost."
"We mogen onze kinderen niet onderschatten!"

Brede ontwikkeling: in de loop van het project bleken heel wat competenties geactiveerd te zijn bij de kinderen. Een overzicht¹:

- Communicatie in de moedertaal
- Wiskundige competenties en basiscompetenties op gebied van exacte wetenschappen en technologie
- Sociale en civieke² competenties: persoonlijk en interpersoonlijk; intercultureel; civiek

¹ Ik hanteer hier het 'Europese kader voor kerncompetenties voor levenslang n.a.v. een lezing 'Facilitating child-development through appreciation of art and self-expression' die ik verzorgde op de 'Peer Learning Activity: 'Promoting Cross-Curricular Key Competences for Creativity and Innovation' (Wenen, 10.11.08) leren'.

Zie: http://www.vlaamsparlement.be/vp/informatie/diensteuropa/beleidsdomein/onderwijs/interpersoonlijke_competentie.html

² Civieke competenties stellen personen in staat volledig deel te nemen aan het leven als burger.

- Cultureel bewustzijn en expressie
- Leercompetenties
- Initiatief en ondernemerschap
- Digitale competenties

TWEE VOORBEELDEN

Communicatie in de moedertaal en /of in vreemde taal

In de loop van dit project verwoorden de kinderen geregeld wat ze zien, wat ze doen, wat ze van plan zijn, hoe ze tewerk zijn gegaan, wat ze voelen en ervaren, wat ze ervan vinden...Ze luisteren naar wat gidsen, bezoekers, leerkrachten, medeleerlingen hen vertellen ...Ze lezen informatie en verwerken die via schrijven, tekenen ... in een plakboek.

Digitale competenties

De kinderen gaan informatie opzoeken op het internet (over musea, kunstenaars ...). Ze slaan foto's op en gaan die bewerken.

■ ■ ■ **Ter afronding**

Het is duidelijk. Dit kunstproject heeft linken met GOK. Het stimuleert brede ontwikkeling. Door nieuwe, uitdagende activiteiten aan te bieden, helpt het nog niet gekende talenten bij kinderen ontdekken. Kinderen die anders minder naar voren komen, laten zich van een andere kant zien. Leerkrachten én medeleerlingen krijgen een nieuwe kijk op hen. Kinderen die anders vaak het gevoel hebben niet veel te kunnen, ervaren dat ze wél iets kunnen. O.m. daardoor groeien het zelfvertrouwen en de sociale status. Verder speelt men in op noden en mogelijkheden van individuele kinderen, o.m. door een aangepast traject uit te stippelen. En mooi meegenomen is dat teamleden ontdekken dat er méér mogelijk is binnen hun lessen en activiteiten. Dat belooft voor de toekomst!

Tekst: Luk Depondt, medewerker steunpunt GOK

Met veel dank aan Caroline Deygers en het hele schoolteam van 'de Rozenkrans'!